

Mitä muualla tiedetään.

Teosofian harhateistä. Joulukuun O. E. Library Critic arvostelee ankarasti sitä teosofisessa maailmassa leviävää käsitystä, että „tietoa“ voidaan saavuttaa pelkällä mielikuvituksen harjoittelulla. Lehti esittää varoittavina esimerkkeinä Adyarin T. S:n johtohenkilöiden lausuntoja, mutta lainaamme Iyhennellen kirjoituksen ennen kaikkea siksi, että toivomme sen kiinnittävän huomiomme vaaraan, joka on mahdollinen kaikissa teosofisissa piireissä.

Lontoossa heinäkuun 5 p:nä 1930 pitämässään puheissa Annie Besant mainitsi kuulijoilleen (News and Notes, elokuu, 1930, s. 2-3):

„Kun monta, monta vuotta sitten ymmärsin, että oli olemassa vain yksi Elämä, niin jokapäiväisiin puuhiini käydessäni koetin identifoida itseni ei vain ihmisten, vaan ympärilläni olevien eläinten, kasvien ja kivennäisten kanssa, ja jonkun ajan kuluttua yritin päästä osalliseksi niiden tajunnasta sitä mukaa kuin opin hallitsemaan oman tajuntani ilmennyksiä . . . Muistan varsin hyvin, kuinka koetin ajatella eläväni esineessä, jonka tapasin, ja kuinka aluksi koin vain välähdyksiä sen tajunnasta, kunnes se lopulta ympäröi kaikkia olioita, joiden kanssa jouduin kosketuksiin. Ja tällainen harjoitus, jos se valtaa kunkin mielikuvituselämän, on jokaiselle mahdollinen suorittaa arkisten askareitten yhteydessä, – ajatella elävänsä ajallisesti erotetussa tajunnassa, jonka tapaatte ympärillänne“.

Tämän rva Besant esitti puhuessaan välttämättömyydestä sisällyttää yleiseen veljeyteen, jonka ytimenä T. S:n on oltava, kaikki elolliset ja elottomat oliot. Ja luonnollisesti on muitakin, jotka ovat omaksuneet saman menettelytavan tutkimuksiinsa. Mitä kallio tuntee? Sen saa tietää istumalla kalliolle ja mietiskelemällä. Miltä perunasta tuntuu, kun syöt sen? Mietiskele. Minkälaisia tunteita liikkuu rautamalmissa, kun se sulatetaan uunissa? Mietiskele. Lopulta pääset siitä varmasti selvyteen, ja jos olet todella helläsydäminen ja tunnet sympatiaa koko luomakuntaa kohtaan, niin ajattelet kahdesti, ennenkuin istut kalliolle, syöt perunan tai hankit teräsyhtiön osakkeita.

Ja ole varovainen leikkiessäsi puiden kanssa. Rva Besant kertoo samassa puheessaan, että muuan Adyarissa kasvava puu ei laisinkaan pitänyt kiipeilevistä lapsista. Se oli siksi ystävällinen, että se ei pudottanut niitä maahan, mutta se lähetti tajuntansa ulos „pienen miehen“ hahmossa, joka pyysi lapsia luopumaan tuosta epämieluisasta tavasta.

Tämä helppo tutkimistapa on nyt saamassa entistä enemmän kannattajia. Se näkyy sekä kirjallisuudesta, että teosofisista luennoista. Yhdysvalloissa vaikuttanut Geoffrey Hodson, joka jo usean kuukauden kuluessa on tuon tuostakin luennoinut elementaalikuntien asukkaista, antaa eräässä esitelmässään sille, joka haluaa mietiskellä luontoa seuraavan neuvon: „Mene metsään, etsi suuri terve puu, nojaa sitä vasten, rakasta ja siunaa sitä, tunne sen sydämen sykehdykset ja kasva sen keralla

samaan korkeuteen. Opi mietiskelyssä tuntemaan tämä puu, ulota sitten tajuntasi kaikkiin puihin, sitten koko metsään, vuorelle ja koko maailmaan, ja näin tulet yhdeksi koko luonnon kanssa.“

Mitä tämä tällainen mietiskely merkitsee? Sitä, että kuka hyvänsä, jolla on riittävän vilkas mielikuvitus, voi muodostaa oman käsityksensä siitä, mitä puussa tapahtuu. Mitä todistuksia hänellä on siitä, että hänen kuvittelunsa vastaavat todellisuutta? Ei mitään. Jos hän saa päähänsä jonkun ajatuksen ja pitää siitä kiinni, hän lopulta uskoo, että se on tosi, että se todellisuudessa vastaa luonnossa vallitsevaa tosiasiallista suhdetta. Hän alkaa uskoa, että kaiken, mitä hän ajatteleekin, täytyy olla totta; hän etäännyy yhä enemmän siitä tieteellisestä säännöstä, että havainnolla täytyy olla kiinteä, mikäli mahdollista kokemusperäinen pohja, ennenkuin teoria voidaan hyväksyä. Hänen oma mielikuvituksensa tulee totuuden kriteerioksi.

On helppo nähdä, mihin tämä vie. Hän alkaa arvostella ihmisiä omien kuvittelujensa nojalla; hän kansoittaa planeetat mielensä mukaisesti, hän uskoo tietävänsä tähdistä enemmän kuin kaikki oppineet astronomit yhteensä. Jos hän haluaa pysytellä maan pinnalla, hän osaa kertoa kaikkien tautien syistä niiden oireita tuntematta. Jos häneltä pyydetään todistuksia, on hänen ainoana todistuksensa väite, että hän „tietää“. Jos hän on taipovainen psyykkisyyteen, hän alkaa kehittää „selvänäköisyyttä“, joka – ilmiöitä sellaisenaan kieltämättä – tavallisesti on vain ylenmäärin kiihtynyttä mielikuvitusta, johon liittyy se päähänpiintymä, että kaiken, mitä hänen aivonsa heijastavat sisäiseen näkökenttään, täytyy olla todellista. Ja siten saamme kokonaisen sarjan fantasiaolentoja sinisistä deevoista (vihreistä, jos ne ovat irlantilaisia) ja synnytyksissä avustavista Neitsyt Maarioista ja ikäloupuista kävelykepin turvin lönyttelävistä tontuista (Geoffrey Hodson, *Hollywood Theosophist*, tammikuu, 1930, s. 435) astraalitason eläinkuntaan ja okkultiseen kemiaan saakka. Lopulta, jos hän on käytökseltään miellyttävä, ja jos hänellä on riittävästi itseluottamusta ja varmuutta ja kaunopuheisuudella ja mielenmaltilla voi taata toisten myötävaikutuksen, hän voi alkaa esiintyä „harjaantuneena selvänäkijänä“, adeptina, arhattina tai minä hyvänsä.

Leadbeaterin ja Besantin kirja „Ihminen: mistä, kuinka ja minne“ on esimerkki tästä lapsen leikistä, joka on koroitettu „tieteellisen tutkimuksen“ arvoon. Sellaisilla keinoilla hra Leadbeater on päässyt seuraajiansa keskuudessa suureen tiedemiehen asemaan, vaikka hän itse asiassa on kirjoittanut muistiin eloiset kuvittelunsa ja julkaissut ne tosiasioina. Mahdollisesti ne joissakin tapauksissa on suggeroitu yhdelle tai useille, joilla on ollut vilkas mielikuvitus, ja sitten ilmoitettu „useiden tutkijoiden varmentamiksi“.

Luonnontutkijoilta on mehiläisten ja muurahaisten tapojen tutkiminen vaatinut monta työteliäistä vuotta. Mitä hyvänsä käsityksiä heillä onkin niiden sieluelämästä ne ainakin perustuvat havaintoihin ja kokeisiin. Geoffrey Hodson istuutui mehiläiskeon ääreen (Austraalian *Theosophist*, marraskuu, 1930, s. 150; tammikuu, 1931, s. 181), käänsi selvänäköisen silmänsä siihen, ja pian hän kertoi mehiläisenkeleistä ja

mehiläisdeevoista ja kultaisista langoista, joiden avulla mehiläiset löytävät paluutien ollessaan hunajankernumatkoilla, mutta hän ei sanallakaan puhu sellaista, minkä tavallinen kuolevainen voisi todentaa.

Niiden, jotka uskovat olevansa selvänäköisiä, pitäisi olla niin rehellisiä; että he haluaisivat asettaa kykynsä koetukselle, mikä kyllä käy päinsä. On tiettyä, että C. W. Leadbeater, muista puhumattakaan, on itsepintaisesti kieltäytynyt asettautumasta kokeelle alttiiksi. Ei ihme, jos hänen kaltaisiaan sitten pidetään sarlataaneina. Pahinta kuitenkin on, että tämänkaltaiset näkijät tarjoavat kuvittelujaan teosofiana siten suunnaten ihmisten huomion pois oikeasta teosofiasta, jolle sellaiset harrastukset ovat vieraita.

Enemmän itsekritiikkiä, – se on huomautus, jota emme kyllin usein tule tehneeksi itsellemme.

J. E. P.

(Ruusu-Risti 1932 Helmikuu N:o 2, s. 54-56)

Edellä olevaa „Critic“-lehden kirjoitusta, jonka on laatinut lehden toimittaja, tohtori Stokes, Pekka Ervast käsitteli Maaliskuun *Toimittajalta* -kirjoituksessaan (Ruusu-Risti 1932, s. 72-74).